

Mirella van Markus en Jorinde Benner

Wij
willen
ook een
kind

DÉ WEGWIJZER VOOR MODERNE FAMILIES

FONTAINE UITGEVERS

Inhoudsopgave

<i>Inleiding</i>	7
1 Waar begin je?	21
2 Spermabankdonor	31
3 Bekende zaaddonor	71
4 Co- en meerouderschap	93
5 Eicel- en embryodonatie	131
6 Draagmoederschap	153
7 Transgender en genderdivers ouderschap	187
8 Adoptie en pleegzorg	207
9 En actie!	241
10 Genen en hechting	255
11 Het verhaal van jouw gezin	267
<i>Dankwoord</i>	294
<i>Bronnen</i>	296
<i>Register</i>	300

Inleiding

Toen ik op mijn dertigste een relatie kreeg met Claudia, kreeg ik daarbij haar kinderwens cadeau. Gelukkig maar, anders had ik misschien nooit aan kinderen durven beginnen. Een kind krijgen vond ik zo'n stap. En al helemaal als twee vrouwen samen. Claudia had haar hele leven al een kinderwens, ze was zelfs al aan het onderzoeken hoe ze het moederschap in haar eentje kon vormgeven. Daardoor werd ik gedwongen óók na te denken over kinderen en moederschap. Tot die tijd had ik een soort studentenleven geleid. Maar omdat we allebei de dertig waren gepasseerd, was het niet overbodig er eens serieus bij stil te staan.

Hoe meer ik erover nadacht, hoe minder ik me kon voorstellen dat ik níét ooit een gezin zou hebben. Ik kom uit een liefdevol, stabiel nest. Mijn moeder en vader zijn nog steeds bij elkaar, ik heb twee broers en ben de middelste. Vooral aan de dingen die we samen deden als gezin koester ik warme herinneringen. De vakanties – vooral de wintersport –, Sinterklaas, oud en nieuw. Nog steeds logeren we elke kerst met z'n allen bij mijn ouders. Bij elkaar kunnen zijn zonder dat iets moet, en altijd te weten dat je er voor elkaar bent. Onvoorwaardelijke liefde. Ik kon me niet voorstellen dat dit familieleven bij Claudia en mij zou stoppen. Dat Claudia – die ook uit een fijn, warm gezin komt – en ik niet door zouden kunnen geven wat wij ervaren hebben.

“ Hoe meer ik erover nadacht, hoe minder ik me kon voorstellen dat ik níét ooit een gezin zou hebben ”

Ik wilde dus een gezin, en samen met Claudia durfde ik kinderen krijgen wel aan. De grote vraag was alleen: van wie? Wilden we een bekende of onbekende donor? Voor ons was snel duidelijk dat het een bekende donor zou moeten zijn, zodat ons kind zou weten wie zijn of haar biologische vader is en dat daar geen ingewikkelde zoektocht voor nodig zou zijn. Waar je vandaan komt, wat je biologische oorsprong is, is een

belangrijk deel van je identiteit. De helft van je DNA is afkomstig van je biologische vader, hoe je het ook wendt of keert. Claudia en ik vinden dat een kind het recht heeft om te weten van wie het afstamt en waren het daarom snel eens. Ook was al snel duidelijk wie van ons tweeën zwanger zou zijn en het kind zou baren. Claudia wilde dit al vóór ze mij ontmoette en ik zou dus meemoeder zijn.

De vader van ons kind

Een bekende donor, dat was ons uitgangspunt. Leuk bedacht, maar dan de praktijk: van wíe wilden we een kind? Het liefst hadden we natuurlijk een kind van elkaar gewild, net als bij een heterostel. Het is zo'n bizar idee een kind van iemand te krijgen met wie je geen liefdesrelatie hebt. En eerst zo iemand zien te vinden en dan ook nog te vragen. Hoe vaak mensen wel tegen me zeiden: 'Als je het toch voor het uitkiezen hebt, dan hebben jullie zeker de knapste, intelligentste, muzikaalste, sportiefste man uitgekozen?' Alsof je bekende donoren zo uit een catalogus kunt plukken! Zo simpel en maakbaar is het vinden van een geschikte donor helaas (of gelukkig) niet. Sterker nog, in de praktijk viel dat gewoon vies tegen. Want wie is goed genoeg om 'de vader' van je kind te worden? Het kostte ons meer dan een jaar en dates met minstens zeven mannen voordat we onze donor uiteindelijk vonden.

Donor gezocht

Waar begin je je zoektocht? Wij wilden het liefst iemand die we al goed kenden en konden vertrouwen, zodat de basis in ieder geval goed zou zijn. Je gaat met elkaar iets aan dat heel erg belangrijk is en de rest van je leven duurt. Aanvankelijk dachten Claudia en ik aan een donor met wie het krijgen van een kind het meest zou voelen als 'eigen', namelijk: een van mijn broers. Want: mijn DNA, mijn uiterlijk. Maar hoe beter we daarover nadachten, hoe groter we het risico vonden dat we daarmee de familieband op het spel zouden zetten. Wat als hij te emotioneel betrokken zou raken? Het voelde ook verwarrend, vader en oom ineen. We besloten verder te zoeken.

De volgende donor die me te binnen schoot was een goede vriend, die ik voor het gemak maar even Cas noem. Hij had jaren geleden eens (onder het genot van een biertje, dat wel) tegen me gezegd: ‘Als je ooit een kind wilt, wil ik je helpen.’ Op dat moment was ik er totaal niet mee bezig, maar blijkbaar had ik zijn woorden onbewust opgeslagen. En nu ze van toepassing bleken, kwamen ze weer boven. We maakten een afspraak en met knikkende knieën gingen we naar hem toe. Ik heb in mijn leven heel wat vragen gesteld aan mensen, maar deze was absoluut de moeilijkste. Het voelde als een coming-out, maar dan in het kwadraat. Het is nogal wat dat je iemand vraagt de vader van je kind te worden, en dat realiseerden we ons ook. Na een hele avond over koetjes en kalfjes gepraat te hebben, kwam het hoge woord er pas uit. Cas reageerde meteen enthousiast. Hij had een relatie met een oudere vrouw en ze waren zelf bewust kinderloos. Hij vond het een geweldig idee om toch een kind van hemzelf op de aarde te hebben rondlopen, voor wie hij dan niet de zorg had maar met wie hij af en toe wel wat leuks kon doen. Dat klonk ideaal, precies zoals wij het voor ogen hadden.

“ Mensen zeiden: ‘Als je het toch voor het uitkiezen hebt, dan hebben jullie zeker de knapste, intelligentste, muzikaalste, sportiefste man uitgekozen?’ Alsof je bekende donoren zo uit een catalogus kunt plukken ”

Toch ging het feest niet door: Cas' vrouw zag het niet zitten. Ze was bang dat het kind tussen hen in zou komen te staan en zij op een tweede plek zou belanden. De impact van onze vraag was zelfs zo groot dat het hun bijna hun relatie kostte en ze in relatietherapie gingen. Hier schrokken we enorm van; dat was natuurlijk allesbehalve de bedoeling! Dit was ons eerste leermoment: een donor met een partner kan vrij ingewikkeld zijn. Dat hoeft natuurlijk niet, ik ken ook voorbeelden waarbij het wel goed is gegaan, maar toch leek het ons na deze ervaring overzichtelijker om dit traject aan te gaan met een donor zonder partner.

De derde kandidaat was Thijs, een kennis met dezelfde uiterlijke kenmerken als ik: bruin haar, blauwe ogen. Als toekomstige, niet-biologische moeder vond ik dat een leuk idee, want dan zou ons kind hoogstwaarschijnlijk toch een beetje op mij lijken. Na een avondje tafelen durfden we te vragen of hij misschien onze donor wilde zijn. Hij was blij verrast. De champagne werd opengetrokken; het was voor hem een droom die uitkwam, vader worden. Een euforisch moment, ook voor ons. Hoera, we krijgen een kind! dachten we. Het voelde direct als een roze wolk, alsof we een soort verkering met elkaar kregen.

Vanaf dat moment spraken we elke zondagmiddag met Thijs af in een café of op een terras om te bespreken hoe we alles voor ons zagen. Of we er écht hetzelfde in stonden. Helaas kwamen we er na flink doorvragen achter dat hij eigenlijk toch het liefst zélf vader wilde worden, en dat hij wilde dat zijn ouders volwaardig opa en oma zouden zijn. Dat idee vloog ons aan, dat was echt niet wat wij wilden. Wij wilden ons kind niet delen. Geen ‘papa-papa’ en geen extra opa’s en oma’s. Hoe egoïstisch het misschien ook klinkt, wij wilden het kind voor onszelf en niet delen met anderen met wie we geen liefdesrelatie hadden. De roze bubbel waarin we dachten onze droom met elkaar waar te maken, spatte uiteen. Het was verdrietig en enorm teleurstellend, maar we maakten onze kortstondige ‘verkering’ uit. Weer waren we terug bij af.

Claudia en ik scolden door onze telefoons. Wie kenden we nog meer die hier wellicht voor open zou staan? Bram, ook homo en ex-collega. Hij zat voor werk in het buitenland. We dachten: we bellen hem gewoon op, dan kan hij er in elk geval alvast rustig over nadenken. In onze donorjacht ging veel tijd zitten en inmiddels werden we steeds ongeduldiger. Bovendien: de kans op een nee was groter dan op een ja. We konden het dus maar beter zo snel mogelijk weten. Maar ook Bram reageerde heel verrast en blij. We kwamen erachter dat mannen het meestal een hele eer vinden om gevraagd te worden – en eigenlijk is het dat natuurlijk ook.

Toch bleef het de weken na het telefoongesprek angstvallig stil. Toen we hem weer spraken, bleek Bram totaal in de war: bang dat hij de kans van zijn leven liet lopen als hij nee zou zeggen, maar ook bang dat het kind

op z'n twaalfde ineens met een weekendtas voor de deur zou staan. Het greep hem naar de keel. Ook Bram werd geschrapd van de lijst. Ondertussen waren we alweer maanden verder en de potentiële donoren uit onze inner circle raakten wel zo'n beetje op. We moesten dus breder gaan zoeken en besloten dat via via te doen. Dan maar een donor die bekend was bij iemand die wij goed kenden, zodat we er alsnog van uit konden gaan dat hij te vertrouwen was. Als we maar wisten wat voor vlees we in de kuip hadden, scheelde dat in elk geval tijd en hoefden we elkaar niet eerst uitgebreid te leren kennen. Dat zou wel zo handig zijn, want gezien onze leeftijden moesten we een beetje voortmaken.

“ Het is zo'n bizar idee een kind van iemand te krijgen met wie je geen liefdesrelatie hebt ”

Via de zus van een vriendin regelden we een date met Daan. We spraken af in een café op de hoek. Het voelde als een blind date. Aan de bar zat een kleine, blonde jongen, die dezelfde constructie als wij voor ogen bleek te hebben. Daan leek dus een geschikte kandidaat. Het feit dat hij scheel keek (ik verfoeide mezelf om deze oppervlakkige constatering) en kanker had gehad (of dit een erfelijke vorm was wilde ik nog wel even uitzoeken) maakte niet uit, we wilden zo graag! Claudia en ik zouden de ouders worden, het kind zou bij ons opgroeien, maar het zou Daan wel leren kennen en af en toe eens zien.

Alles leek in kannen en kruiken, totdat we Daan een donorcontract voorlegden, dat we van internet hadden geplukt. We wilden bepaalde zaken wel vastleggen voordat we met elkaar in zee zouden gaan. We schrokken ons kapot toen hij ons bij de volgende ontmoeting het ingevulde contract teruggaf. Het zag rood van de op- en aanmerkingen. Van het met hem moeten overleggen over het slikken van een paracetamolletje tijdens de zwangerschap, tot de verplichting dat het kind een jaarlijkse ontmoeting zou hebben met al zijn of haar broertjes en zusjes die eventueel elders zouden zijn verwekt. Hoezo, nog meer kinderen bij andere vrouwen? We waren compleet in shock: wat was deze man van plan? We wisten niet hoe snel we het café uit moesten komen.

Na dit dramatische voorval waren Claudia en ik behoorlijk uit het veld geslagen. Al bijna een jaar waren we op zoek en het leek maar niet te lukken. Claudia was inmiddels vierendertig. Langzaam maar zeker zagen we onze droom uiteenspatten. De wanhoop nabij belden we onze goede vriendin Ellen, en vertelden haar over onze rampzalige ontmoeting met Daan. Doodleuk antwoordde ze: 'Waarom vragen jullie mijn broer niet? Geen idee of hij ervoor openstaat, maar je kunt altijd een poging wagen.' Via Ellen kenden we haar broer Hans al langer en we besloten hem meteen te bellen. Inmiddels waren we zo door de wol geverfd dat we geen avondlange inleiding meer nodig hadden om de vraag te stellen: 'Hoi Hans, we hebben een heel rare vraag, we stellen hem meteen maar, want dan kun je erover nadenken of dan weten we het meteen als je het niks vindt. Wij willen graag een kind. Zou jij onze donor willen zijn?' Hans moest lachen en zei: 'Nou, ik zeg geen nee, maar ook geen ja. We moeten het er maar eens over hebben.'

De volgende avond zaten we bij Hans aan de keukentafel en onder het genot van een glas wijn gooiden Claudia en ik alle beren op de weg die we maar bedenken konden. Alle redenen om het vooral níét te doen, wierpen we op. Als Hans het niet zag zitten, dan konden we dat maar het best zo snel mogelijk weten. Maar aan het eind van de avond zei hij: 'Ik wil jullie helpen.' Hij zag ons als de ouders en zou dan zelf niet de rol van papa vervullen. De opvoed- en zorgtaken zouden volledig bij ons komen te liggen, maar hij vond het wel heel belangrijk een bekende voor het kind te zijn, zodat het zou weten waar hij of zij vandaan kwam. En het later eventueel tijd met hem kon doorbrengen of dingen kon vragen. Er was alleen één ding: hij wilde het eerst aan zijn ouders voorleggen. De kans dat Hans zelf kinderen zou krijgen achtte hij vrij klein. Zijn zus had ook geen kinderen, dus zijn ouders zouden waarschijnlijk nooit grootouders worden. 'Als ik merk dat zij het emotioneel moeilijk vinden dat er kinderen van mij rond zullen lopen die dan niet hun kleinkinderen zijn, wil ik ze dat niet aandoen.'

Ons lot lag dus in handen van de ouders van Hans. Hoewel ik er niet aan moest denken dat zij het hele plan nog zouden tegenhouden, vond ik het ook een prachtige gedachte. Hans realiseerde zich blijkbaar de emotio-

nele impact die deze constructie zou kunnen hebben op zijn omgeving. Het feit dat hij rekening hield met de gevoelens van zijn ouders pleitte nog meer voor hem. We moesten afwachten. Maar: Hans' ouders kenden Claudia en mij óók al langer van verjaardagen en ze vonden het een mooi idee dat Hans ons zou helpen bij het vervullen van onze kindervens. Ik ben deze mensen eeuwig dankbaar, want nu ging het echt gebeuren: wij kregen ook een kind.

Kunst- en vliegwerk

De tijd van de ovulatietesten brak aan. Als het moment daar was, reed ik van Amsterdam naar Diemen om een potje zaad van Hans op te halen. Het zaad moest toch eerst nog 'vervloeiën' en bleef op deze manier precies lang genoeg goed om het in onze eigen, vertrouwde omgeving in te brengen – wat ons de optimale situatie leek om zwanger te worden. En op deze manier kostte het Hans de minste moeite. Want wij vroegen natuurlijk nogal wat van hem, om dit keer op keer op commando te moeten doen.

Spannend, vond ik; niemand die wist dat we hiermee bezig waren. In mijn zwarte cabrio reed ik tot aan zijn voordeur en wachtte met ronkende motor buiten, zodat ik direct kon weggrijden als ik het goud in handen had. Ondertussen keek ik als een zenuwachtige drugsdealer om me heen, alsof ik elk moment betrappt kon worden. Zodra ik Hans naar buiten zag komen, liet ik mijn raampje zakken en vond de transactie plaats. Woorden werden er nauwelijks gewisseld, want we wisten waar we mee bezig waren. Hooguit zei hij iets als: 'Het is weer gelukt, hoor!' Vervolgens viste hij het potje nonchalant uit zijn broekzak, en stopte ik het in mijn beha om het op lichaamstemperatuur te houden. Plankgas terug naar Amsterdam, geen tijd te verliezen, want binnen een halfuur moest het zaad geïnsemineerd worden.

Wat een geklooi! We hadden geen idee of we het goed deden, en het stonk. De eerste keer probeerden we er nog iets romantisch van te maken, met kaarsjes en zo, maar dat gooiden we al snel overboord. Het werkte voor ons allebei beter om het als een praktische, medische handeling te zien. Verstand op nul en gaan. Het bleef een vies idee om iets van iemand

anders, met wie je dus geen liefdesrelatie hebt, je lichaam in te brengen. We moesten de knop omzetten; vooral niet denken maar doen.

“ Als het moment daar was, reed ik naar Hans om zijn potje zaad op te halen. Met ronkende motor wachtte ik buiten, zodat ik direct kon weggrijden als ik het goud in handen had ”

Met een spuitje van de apotheek spoot ik het zaad van Hans in bij Claudia. Dat hielden we zo maanden vol, zonder resultaat. Uiteindelijk belandden we op de fertiliteitsafdeling van het ziekenhuis, bij dokter Flierman. We begonnen met iui, daarna ivf, en als laatste redmiddel werd icsi ingezet. Na twee jaar van ziekenhuisbezoeken, hormonen spuiten, puncties, inseminaties en een emotionele rollercoaster van hoop, teleurstelling, wanhoop en verdriet, was met name Claudia – die alles letterlijk aan den lijve moest ondervinden – aan het eind van haar Latijn. Ze besloot nog een allerlaatste poging te doen, en als die niet slaagde zou ze zich er daarna bij neerleggen dat zelf een kind dragen niet lukte. Het ongelooflijke gebeurde. Bij die allerlaatste poging raakte Claudia zwanger en negen maanden later werd onze dochter Sammie geboren.

Nu was het mijn beurt

Dat Claudia moeilijk zwanger kon worden wisten we nu. Toen we een tweede kind wilden, leek het daarom logisch om met mij aan de slag te gaan. Arrogant dacht ik nog: ik ben vast snel zwanger, want hoe groot is de kans dat het bij mij ook zo moeizaam zal gaan? Had ik het even goed mis. Bij mij bleek het zwanger worden een even moeilijke exercitie, nog kanslozer zelfs dan bij Claudia. Dus belandden we uiteindelijk weer op de fertiliteitsafdeling van het ziekenhuis en onderging ook ik meerdere icsi-behandelingen. Keer op keer werden er wel embryo's gevormd, maar bleef er niet één in leven. De artsen stonden voor een raadsel. 'De kans dat jij ooit zwanger zal worden is nihil,' stelden ze vast. Dat het kansloos was, zagen we zelf langzamerhand ook wel in en we besloten te stoppen.

1

Waar begin je?

.....

MIRELLA:

Het liefst wilden Claudia en ik natuurlijk een kind van elkaar. Als geliefden is dat het mooiste wat er is. Vanaf het moment dat wij ontdekten dat we op vrouwen vielen, wisten we dat dat onmogelijk zou zijn. Maar de meeste singles (een almaar groeiende groep) met een kinderwens hadden dit niet zien aankomen. Net zomin als de één op de zes heterostellen die met onvruchtbaarheid worden geconfronteerd. Zij hadden in de meeste gevallen een ideaalbeeld in hun hoofd waarin ze samen met een partner een kind zouden krijgen. Dan is het een bittere pil als deze droom in duigen valt. In je eentje kiezen voor een kind of als stel noodgedwongen op een alternatieve manier zwanger worden, betekent ook afscheid nemen van een droom, een ideaal en zelfs van je identiteit. Ineens ben je een 'single mom' of een 'onvruchtbare man of vrouw' of een 'niet-biologische ouder'. Ook word je ineens gedwongen heel bewuste keuzes te maken bij het krijgen van een kind, terwijl kinderen krijgen voorheen zo vanzelfsprekend leek.

.....

Je bent eruit, of jullie zijn eruit: jullie willen een kind en gaan het doen ook. Maar hoe? Opties te over, met daarbinnen nog veel meer nuances. Zoals altijd bij het maken van keuzes is het een kwestie van goed onderzoeken wat het best bij je past. En, niet geheel onbelangrijk: wat zie je als de meest ideale constructie voor je kind om in op te groeien? Hoewel je niet de eerste bent die dit pad bewandelt, kan het soms wel zo voelen – het is nu eenmaal een heel persoonlijk en vaak emotioneel proces. Er is niet één vorm de beste of per se aan te raden. Verdiep je dus in meerdere opties, want om erachter te komen wat je wilt helpt het te weten wat je in elk geval níét wilt. Dat is ook handig wanneer plan B (want plan A ging sowieso al niet door) onverhoopt niet lukt; dan kun je wellicht sneller overschakelen naar een plan C.

2

Spermabankdonor

.....

MIRELLA:

'Later als ik groot ben wil ik een kind van een donor' – ik heb het nog nooit iemand horen zeggen. Het was in ieder geval niet hoe ik zelf het krijgen van kinderen voor me zag. Totdat ik verliefd werd op mijn vrouw Claudia, wij een kind wilden en een donor ineens de meest voor de hand liggende optie was. Je wilt gewoon een kind van diegene van wie je het meest houdt. Maar wat als diegene van hetzelfde geslacht is? Of als diegene niet op je pad komt? Of je te maken krijgt met onvruchtbaarheid? Dan ziet je toekomst er ineens heel anders uit. Dat gaat gepaard met pijn, verdriet, boosheid, teleurstelling, onzekerheid, zorgen en twijfels. Wil ik wel een kind van een donor? Wat betekent dat voor mij? Voor ons? Voor ons kind? Voor degene die de niet-biologische ouder wordt? En hoe is het voor een kind om op te groeien zonder vader of zijn genetische vader niet te kennen?

.....

Iemand die zijn sperma heeft gedoneerd aan een vruchtbaarheidskliniek noemt je een onbekende donor of een spermabankdonor. 'Onbekend' is in Nederland niet hetzelfde als 'anoniem'. Anoniem sperma doneren is sinds 2004 in Nederland verboden. Ieder kind heeft hier wettelijk het recht te weten van wie hij afstamt. Vanaf zijn zestiende jaar heeft een donorkind recht op persoonsidentificerende informatie (naam, geboortedatum en huidige woonplaats) over zijn donor. 'Een ontmoeting met de donor is in principe een bonus,' zegt Fred Gundlach van de Fiom, specialist op het gebied van afstammingsvragen (ooit voluit Federatie van Instellingen voor de Ongehuwde Moeder en haar kind, maar daar staat de organisatie al lang niet meer alleen voor). 'In veel gevallen komt het tot een ontmoeting, maar er is geen garantie. Een donor krijgt de vraag of hij ertoe bereid is, maar hij is tot niets verplicht.' Een onbekende donor is voor jou tot het moment dat hij instemt met een ontmoeting dus ook een volslagen vreemde.